

Tieteellisyydestä ja UPJstä

Rakastan lohikäärmeitä. Jos saisin tavata oikean ulkoavaruusolennon tai lohikäärmeen, veikkaan valitsevani jälkimmäisen. Mutta silloin sen onkin oltava Ursula Le Guinin Maameri-sarjan lohikäärmeitä. Niiden kultainen katse on minulle usein tärkeämpi ja todellisempi kuin lehtien pääkirjoitukset.

Samalla minusta on tullut yhä tiukempi tieteellisyyden puolustaja. Enkä lainkaan yhdy väitteeseen siitä, että Suomi olisi tieteellisen ajattelun kyllästävä. Kolmasluokkalainen poikani sai äsken ensimmäiseksi kotitehtäväksi kirjoittaa nimensä, osoitteensa ja -tähtimerkkinsä!

Vaikka harva ”oikeasti” uskoo astrologiaan, niin psykoanalyysi ja homeopatia otetaan edelleen vakavasti. Kyseisiä hoitomuotoja yhdistää pseudotieteellinen sanoma: ne eivät kerro olevansa satua, vaan väittävät heijastavansa sitä, miten maailma ja ihmiset toimivat. Kuitenkin on jo varmaa, että molempien oletukset ovat tieteellisesti kestäättömiä. Ehkä voisi olla olemassa maailmoja, missä lapsi haluaa salaa rakastella vanhempansa kanssa tai missä aine vaikuttaa, vaikka sitä ei ole enää olemassa, mutta se ei ole tämä meidän maailmamme.

Tieteellisyydeltä vaaditaan helposti joko liian paljon tai liian vähän. Sitä yliarvostetaan kun siitä etsitään ratkaisuja kaikkeen. Nälänhädän poistaminen maailmasta vaatii poliittista tahtoa, ei lisää tutkimuksia. Yksityiselämän kriiseissä taas sarjakuvien supersankari tai runoilija lohduttavat väitöskirjoja paremmin.

Tiedettä päinvastoin aliarvioidaan mm. tämän hetken korkeakoulupolitiikassa, ajankohtaisena esimerkkinä valtionhallinnon uusi palkkajärjestelmä, UPJ. Valtion työmarkkinalaitos on käyttänyt yli 12 vuotta kehittääkseen esimies- ja pisteytysjärjestelmän, jonka pitäisi kannustaa ihmisiä työskentelemään. Tämä toive ei kuitenkaan pohjautu tutkittuun tietoon tai arviointeihin.

Kaikki johtajuustutkijat tietävät, ettei kehityskeskusteluja ja palkkakeskusteluja saa yhdistää, mutta juuri niin yliopistoilla nyt tehtiin. Työpsykologit tietävät, että salaiset, lähimmän esimiehen kanssa päätettävät palkat lisäävät eripuraa ja kyttäilyä enemmän kuin yhteishenkeä ja työmotivaatiota, mutta tämä ei vaikuta Työmarkkinalaitokseen.

UPJ:n luokitusjärjestelmän toimivuudesta kielii se, että Helsingin yliopiston palkkatavoitteet olisivat sen mukaan maan surkeampia. Vain parissa korkeakoulussa on arvioitu, että työn vaatimukset ja suoritukset ovat huonompia kuin Suomen suurimmassa yliopistossa.

UPJ:llä siis taktikoidaan, pönkitetään ja politikoidaan jo nyt villisti ihmisten, laitosten ja yliopistojen välillä – ja tämä on tullut yllätyksenä sekä ministeriöille että yliopistojen johdolle. Valtion Työmarkkinalaitoksessa ilmeisesti luullaan, että paperille kirjoitettu muuttuu suoraan todellisuudeksi.

Toivoisin, että voisin lohikäärmeen katseella pakottaa virkamiehiä kuuntelemaan meitä.
Tieteellisestä asiantuntemuksesta he selvästi eivät välitä.

Anna Rotkirch